

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatblad N°. 124).

Zondag 3 September 1893. N°. 819.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers van het Bureel 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van afgeleverde en Verlagen van Verrekeningen 10 Ct. per regel.

Van het Gebed.

ZONDAGSAFDEELING XLV.

I.

Hij zal Mij aanroepen, en Ik zal hem verhooren; in de be-nauwdeheid zal Ik hem hooren, en zal hem verhooren.
Ps. 91: 15.

Het laatste stuk van den Catechismus, waartoe we met de vijf en veertigste Zondagsafdeeling genaderd zijn, is bij de toelichting van den Heidelbergdusver schier altoos st'fmoederlijk bedield. Zelfs Voetius, van wien men het anders en beter mocht verwachten hebben, deed de zaak van het Gebed in 70 duodecimo bladzijden af. Dit lag stellig niet aan de mindere aantrekkelijkheid van het onderwerp, want wie kan aan het Gebed toekomen, of de geestelijke warmte, die hem tegenstraalt, doet reeds van verre weldadig aan. Neen, de oorzaak school elders, en het heeft zijn nut, hierop iets meer opzettelijk de aandacht te vestigen.

Bij de toelichting van den Heidelbergdusver, 't zij in de predicaatie, 't zij in geschrifte, komt het in de eerste plaats aan op de stoffe, op den inhoud, op het onderwerp dat u ter overdenking en ter verklaring wordt aangeboden. Nu was die stoffe, die inhoud bij de twee eerste deelen van den Catechismus, bij het Gebed zoo wel als bij het Gebed, telkens nieuw en bepaald. Elk der twaalf artikelen van het Gebed handelde van een Goddelijk mysterie, en riep u op, om u met dit mysterie in al zijn rijkdom, maar ook met dit geloofsgemeenschap uitsluitend, en in al zijn bepaaldheid, bezig te houden. Zoo was bij de toelichting van het Gebed elk artikel nieuw, en voor elke Zondagsafdeeling de inhoud vanzelf aangewezen. En evenzo stond het met het Gebed. Gelijk het Gebed in een twaalf artikelen, zoo viel de Wet des Heeren in een tiental geboden uiteen, en elk der geboden bepaalde uw aandacht bij een eigen stoffe; bij een inhoud die nieuw was; en alzoo bij een onderwerp, dat uitsluitend bij dit gebod ter sprake kwam. Zeer zeker waren er bij het Gebed, zoo wel als bij het Gebed overgangen, lag mysterie in mysterie, en gebod in gebod geschakeld, en kon er nergens van een indeeling als in loketten sprake zijn. Maar toch, ook al vormt de pols den overgang van uw arm tot uw hand, nochtan ligt arm en hand zeer duidelijk voor uw oog onderscheiden, en zoo was het ook hier. De overgangen vormden telkens het organisch, levend verband, maar strekten tevens, om u duidelijk te doen gevoelen, dat ge uit het ééne mysterie in het andere, en uit een voorafgaand gebod in een volgend waart overgekomen. Vandaar dat de toelichting van den Heidelbergdusver nooit verlegen was in de keuze van stof en onderwerp. Ge wist terstond en van zelf, wat de inhoud was of van het mysterie of van het gebod, dat u ter verklaring en toelichting was voorgelegd.

Just dit echter is bij het Gebed zoo geheel anders. Hier toch is in letterlijken zin niet één onderwerp nieuw. Elke bede

bepaalt u bij een stoffe, bij een inhoud, bij een onderwerp, dat reeds in de voorafgaande Zondagsafdeelingen breedvoerig ter sprake kwam, en waarvan de volledige toelichting reeds gegeven werd. Zelfs van den aanhef is dit waar. Over den aanhef: „Onze Vader die in de hemelen zijt" is alles wat dezen grond onzes geloofs raakt, reeds principieel uiteengezet bij het eerste geloofsartikel: „Ik geloof in God den Vader", en nader bij Vraag 33: „Waarom is hij Gods eengeboren Zoon genaamd, zoo wij toch ook Gods kinderen zijn." En nog sterker gaat dit door, zoo ge let op de onderscheidene beden. Van 's Heeren naam en hoe die naam te heiligen zij, is gehandeld bij het derde Gebod. Van 's Heeren Koninkrijk dat komen moet, bij de belijdenis van Jezus als onzen Koning en het Hoofd zijner Kerk. Van het doen van den wille Gods bij de goede werken, die der Wet Gods in allen deele gelijkmatig moeten wezen. Van het dagelijksch brood in het schoone stuk van Gods Voorzienigheid. Van het schuldvergeven bij het artikel van de „Vergeving der zonde." Van de verzoeking bij de nederdaling ter helle. Van de verlossing van den Boose bij den naam des Heeren, waar het heet: „en ons van alle geweld des duivels verlost heeft." Terwijl de lofverheffing aan het slot van het Onze Vader, dat Godes is „het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid" niet één bestanddeel bevat, dat niet reeds en bij de geloofsartikelen omtrent God den Vader, en bij die omtrent God den Zoon, breedvoerig ter sprake kwam.

En dit nu baart metterdaad ongemak, en brengt het gevaar met zich, dat wie over het Gebed predikt of het toelicht, in doelloose herhaling valle. Van de Catechismusprediking is het dan ook bekend, hoe ze bijna in den regel op die klip gestooten is. „Vergeef ons onze schulden" noopte om nogmaals geheel het mysterie der verzoeking uiteen te zetten, gelijk het bij de 50ste vraag, van de Vergeving der zonde reeds uiteengezet was. En op die wijs ging het met bijna alle de geleidingen van het Gebed. Dit nu kon in zooverre geen kwaad, als het altoos zijn nut had, nogmaals deze kern van onze Christelijke Belijdenis voor de gemeente toe te lichten; maar het was en bleef dan toch herhaling; en natuurlijk kon die matte herhaling nooit in de bedoeling gelegen hebben van wie den Catechismus opstelden en in de kerken invoerden. Zulk een louter herhaling kon nooit geven wat de behandeling van het Gebed eischte. En waar nu de prediking aldus veelzins in herhaling verliep, lag het omgekeerd voor de hand, dat de schriftelijke toelichting zulk een herhaling afsneed. Men kon toch bezwaarlijk nog eens drukken laten, wat reeds gedrukt was. En hieraan schrijven we het dan ook toe, dat de schriftelijke toelichting van het Gebed in den regel zoo schraal en mager is uitgevallen. Tweemaal hetzelfde zeggen wilde men niet. En toch, de stoffe was nu eenmaal een reeds behandelde. Er ligt dus in deze stiefmoederlijke bedeling van het Gebed noch iets vreemds, noch iets onnatuurlijks. Schraalheid was hier uit den aard der zaak te verwachten.

Dit wordt niet gezegd, alsof deze mondelinge en schriftelijke verklaarders van het Gebed koel, nuchter en onverschillig tegenover de aangrijpende en indrukwekkende macht van het Gebedsmysterie hadden gestaan. Integendeel, ook onder hen waren bidders, wier gloed en innigheid van gebod ge allicht benijd zoude hebben. Zoo lang ze dan ook over het Gebed in het gemeen handelden, was de uiting hunner gedachten ganschelijk niet zoo pover. Bijna allen lieten aan de behandeling van het Onze Vader een bespreking over de geboden als zodanig voorafgaan, en wij ze hier een nieuw en bezielend onderwerp bespreken, was hun toelichting meestal zaakrijk en boeiend. Maar anders werd dit, zodra ze aan het Onze Vader zelf toegekomen waren. Dan toch werd gemeenlijk meer op den inhoud der beden, dan op het feit, dat elke bede een gebod was, de aandacht gevestigd. Zoo raakte men uit den gebodstoon uit. Het werd een nuchtere uitlegging van een stuk mysterie of een stuk gebod. En zoo kon het niet anders, of de eigenlijke betekenis van dit laatste deel van den Catechismus moest teloor gaan.

Stellig nu was dit niet goed, ook al aarzelen we er iemand een verwijt van te maken. Elke bede is mystiek. Met dat ge u knielen voor uw God buigt, gaat al wat voorwerpijk was, voor u in het onderwerpijk over. Uit de wereld om u heen, trekt ge u terug in de wereld van uw hart, om eerst uit die verborgene wereld daarbinnen, uw ziel op te heffen tot uwen Vader, die in de hemelen is. Maar juist daarom heeft het redeneerend verstand bij het warme en innige gebod zoo weinig in te brengen. Met alle redeneering breidt ge u breed in de oppervlakte uit, en wat uw gebod juist wil is, om uit die oppervlakte in de diepte af te dalen, en uit die diepte u terug en saam te trekken in de bepaaldheid, de kleinheid en de omslotenheid van uw eigen wezen. Gebod en redeneering staan daarom bijna als twee polen tegenover elkander. Niet alsof er ook in het gebod geen orde, geen gedachte, geen heilige logica ware; maar in de zielroerende smeking komt die orde, die volheid en warmte van gedachte, die klemmende heilige logica niet op uit uw verstandelijke onderstellingen, noch uit uw rijke begripswereld, noch uit de wet van uw denken, maar uit het gebedsleven, uit de diepte des gemoeds, uit den drang des Geestes zelve. Vandaar dat lange redeneerende geboden zoo afmatten, en alle gebedstemming in u doodden. En hiermede nu hangt het saam, dat een uitlegging van het Onze Vader, die wij ze uitlegging is, altoos redeneering moet zijn, zoo ligt gevaar loopt zich te ver van den gebodstoon te verwijderen en zich te zeer van den geest der genade en der geboden te vervreemden. Meesterlijk is het dan ook van den Heidelbergdusver begrepen, dat hij elke bede in den vorm van een gebod verklaart. Er staat nimm voor elke bede dan: Dat is, en dan volgt de bede omgezet in een breder smeking. „Uw Koninkrijk kome. Dat is: Regeer ons altoos door uw Woord en uwen Geest enz." En zoo gaat het bij alle beden door. Ongelukkig zou dan ook de predicaatie,

en niet minder de toelichting, gewonnen hebben, zoo men er steeds in geslaagd ware, zich nauwer aan dezen gebodstoon van den Catechismus aan te sluiten. En juist wijl dit zoo uiterst moeilijk was, en zoo bijna ganschelijk niet gelukt is, heeft de gemeente Gods schade geleden, en is ze deze eeuwen lang veel beter in het Gebed onderwezen, en in het Gebed vastgezet, dan ingeleid in het Gebed.

Vraagt ge nu, op welk standpunt ge u dan te plaatsen hebt, om de toelichting van het Gebed tot haar recht te laten komen, dan is vóór alle dingen noodig, dat ge u een juist inzicht vormt in de verhouding tusschen het Gebed, het Gebed en het Gebod, d.i. tusschen drie stukken, die niet slechts toe-vallig aaneen worden geregen, om in hun samenhang een Catechismus te vormen, maar die in noodzakelijke betrekking tot elkander staan en saam de zaak zelve der religie uitmaken. Immers het Gebed is niets anders dan de openbaring van Gods wil en ordi-nantie over uw persoon, over al wat ge het uwe noemt en over al uw levenskrachten. Gods Gebod stelt u een doel, en om dat doel te bereiken een weg, en om op dien weg te vorderen een regel. Het wil dat ge leven, met de spanning van al uw krachten en vermogens, in hooger en sin leven zult; maar tegelijk dat elke uiting van dat leven daardoor de hoogste volkomenheid zal bezitten; dat het in alles, tot in het geringste en schijnbaar onbeduidendste toe, algeheel conform zal zijn aan het door God in zijn wil afgetekend bestek. Daarom is het Gebod zoo goed en zoo heilig. Dieper bezien zit in het Gebod reeds alles in. Het Gebod vormt tot het kindschap. Het Gebod is de liefde zelve, wijl, waar het Gebod ge-realiseerd is, niets dan liefde alles saam verbindt. En het Gebod is tevens de heerlijkheid, want waar Gods Gebod geen stuiting meer ondervindt, is de zaligheid volkomen. Dit is het dan ook, waarom de Psalmist in de bewondering van het Gebod zoo eindeloos kon uitjubelen. Psalm 119 is niets dan de toekenning aan het Gebod van de eere, die er metterdaad aan toekomt.

Toch komt nu naast dit Gebod in onze Christelijke religie het Gebed te staan, niet om het Gebod te vergoelijken, en er iets op af te dingen, of er voor in plaats te schuiven, maar om het verbroken rapport tusschen onze ziel en dat Gebod te herstellen. Immers, hoe hoog ook het Gebod sta en tot wat heerlijkheid het ook ons optrekke, op ons als zondaren heeft het zonder meer een tegenovergestelde uitwerking. Het licht is heerlijk als uw oog kerngezond is, maar zoo werd uw oog niet krank, of datzelfde licht wordt u voor den blik uwer ogen een pijniging, en ge sluit vanzelf de oogleden voor dat sterke licht, en ontvlucht het in de duisternis. En zoo ook staan we er met het Gebod aan toe. Ons doet het Gebod seer aan het zielsoog. Zoals ons zielsoog thans is, kunnen we den glans en den gloed van dat licht der Wet niet verdragen. En daarom is het volkomen natuurlijk, dat elk zondaar Gods Wet ontvlucht, van Gods Gebod pijn heeft, en eerst tot ruste komt, als hij aan Gods Wet ontkomen is en schuilt en schuilen kan in de donkerheid der wetteloosheid. Dit is geen opzette-

lijke slechtheid, maar een gansch natuurlijker reactie. Wie voor het Gebod zonder het Gebed staat, moet daartoe komen. De pijn, die zijn zielsoog van Gods Wet ondervindt, dwingt er hem toe.

En daarom is het zoo uitnemende gemade, dat God ons, zondaren, niet in den verblindenden glans van zijn Gebod liet staan, maar er het scherm van het Gebed voorschijft. Eerst dit Gebed toch maakt dat ge in den glans van dat Gebod kunt stand houden. Zonder dat Gebed zengt het Gebod u; eerst als dat Gebed er tusschen in komt, begint het u te koesteren. Ge kunt niet zóó, met het bloote oog, in de zon zien, en wie zegt het te kunnen, kwellt zich en heeft er geen genot van. Maar neemt ge een sterk gekleurd glas van donkere tint, en staart ge door dat glas de zon in het aangezicht, dan kunt ge den glans niet alleen uithouden, maar vertoont de zon zich tevens in haar majesteit aan uw oog. Als des morgens en des avonds de gepluimde wolken aan de kimden zonneglans breken en toch doorschijnen laten, verrukt het purper aan den horizon u door zijn goddelijke schoonheid. En zoo nu ook is het hier. Het mysterie des Gebeds verzoent u met de Wet des Heeren, maakt dat ge den glans der Wet dragen kunt, en gunst u een bezielenden blik in haar goddelijke schoonheid. Zoo is het Gebed op het Gebod aangelegd. De twaalf artikelen hooren bij de Tien Geboden van Gods Wet. En eens, als alle vrucht van Gologtha zal zijn ingeogst; en de sombere historie van de zonde voor altoos tot het verleden zal behooren; en het Koninkrijk aan God en den Vader zal zijn overgegeven; dan zal eeuwiglijk noch in noch om Gods kinderen een andere heerlijkheid schitteren, dan die uit het Gebod, dat is uit de goddelijke ordinaatie in hen weerschijnt. Zijn grondslag blijft eeuwiglijk op de bergen zijner heiligheid. Het Evangelie is altoos om de Wet, want die Wet is zelve niets anders dan het Eeuwige Wezen in zijn wilsuiting.

Maar hooren zoo Gebod en Gebed bij elkander, en gaan beide daarom steeds in elken goeden Catechismus voorop, toch is daarmee de religie nog onvolkomen; en in werking geraakt de eigenlijke religie eerst als Gebod en Gebed in actie treden door het Gebod. Het Gebod is de wiluiting van het Eeuwige Wezen, die uit Hem tot en over ons komt. Daar worden we klein en stil, en als zondaren roerloos en machteloos onder. Religie is altoos innige liefdesgemeenschap van uw ziel met het Eeuwige Wezen, en het Gebod werpt u als zondaar veelver van uw God terug. Vandaar dat het Gebod, dat toch eigenlijk het hoogste is, op ieder mensch, die zondaar is, niet religieus, maar onvroemder. Zonder meer maakt een Wet, die van zich zelve heilig en goed is, den zondaar niet goed, maar slecht; niet zalig, maar rampzalig; niet rijk, maar ellendig. En al is het nu dat het Gebed die pijn der ellende stillt, met die Wet verzoent, en die Wet door haar getemperden glans weer bekoring voor ons doet krijgen, toch brengt het Gebed u op zichzelf niet verder dan tot belijden, d.i. tot een erkentenis dat al deze rijkdom van

De martelaren.

CXXXII.

CHARLES FAYRE.

Charles Favre moge van het vijftal Lyonsche martelaren de minste in kennis en geleerdheid geweest zijn, in zuiverheid van belijdenis en standvastigheid deed hij voor geen hunner onder.

Als de anderen leverde hij aan de rechtters zijne confessie over, waarin hij duidelijk en zonder omwegen verklaarde, wat hij geloofde omtrent de Heilige Schrift in tegenstelling met de menschelijke overleveringen, over de aanroeping der heiligen, de beelden, het vagevuur, de kerk, de sleutelen des hemels, de sacramenten.

Zoo wel aan hem als aan zijne medebroeders hebben Calvin en Viret, Beza en Bulliger, Farel en anderen brieven van vertroosting en onderwijzing geschreven.

Calvin schrijft, dat hij langen tijd gearzeld had om hun te schrijven, uit vrees, dat zijn brieven den vijanden in handen zouden vallen en dienst doen, om hen te bezwaren voor den rechter. Die vrees had hij echter overwonnen, om hen moed in te spreken, indien mocht blijken, dat alle pogingen om hen te redden, te vergeefs waren, en zij zouden moeten sterven. Tegelijk beantwoordde hij eenige vragen omtrent enkele punten, waarover de martelaren hem onderricht hadden gevraagd. Dit zelfde deed ook Viret.

Gaan wij nu na wat den martelaren is wedervaren, nadat zij door de geestelijke rechtbank van Lyon als ketters veroordeeld en aan den aardschen rechter overgegeven waren, om met hen te doen naar recht. Wij

weten, dat zij van het geslagen vonnis in hooger beroep gekomen waren bij het parlement van Parijs. Hunne vijanden wilden hun dat evenwel liever niet geven, ofschoon zij het ook niet durfden weigeren.

Terwijl over hen beraadslaagd werd door hunne rechtters ofenden zich de gevangenen, die toen bij elkaar opgesloten waren in geboden en vertroosten elkaar. Kort voor hun dood toen zij zich hadden voorbereid om met een zeden medegenoot met name Loys Corbeil (die echter op voorpraak van de regering van Bern en door bemoeiing van zekeren Jean Leyner, eenen burger van St. Gal, losgelaten was) het Avondmaal te houden, kregen zij bericht, dat zij alle zes dadelijk naar Rouan zouden gebracht worden. Nauwelijks waren zij daar, of de daareven genoemde Zwitsersche koopman, Jean Leyner, die op het hooren van de gevangenneming der zes martelaren, zich voorgenomen had om niets te sparen, ten einde ze te redden, haastte zich naar Rouan. Toen hij zag, dat men tegen hen in den verborgen wilde procederen, beproefde hij alle middelen, om dat te verhoeden. Ook vroeg hij de Heeren van Bern, tot wien rechtsgebied Lausanne behoorde, bij koning Hendrik III stappen te doen om de gevangenen, die, zooals wij weten leerlingen van de school van Lausanne waren, terug te krijgen.

De rechtters stonden zich echter hier niet aan. Den martelaren werd aangezegd dat het arrest van het Parlement van Parijs den laatsten Februari 1553 te Rouan gekomen was, waaruit bleek, dat hun appel hun ontzegd was en het vonnis der eerste rechtbank bevestigd. Bernard Seguin beweerde, dat zij scholieren waren van de Heeren van Bern. Hun werd tegemoet gevoerd, dat zij Franschen waren. Toch waren de geestelijken niet zeer gerust over de gevolgen van de tusschenkomst der Bernsche regering bij den koning. Zij wilden dus de uitvoering van het vonnis verhaasten. Zij lieten ook reeds aanstellen hiertoe maken. Daar kwam echter een heraut

van het Bernsche gouvernement, welke verschijning op de meerderheid der rechtters zulk een indruk maakte, dat zij besloot, met overhaasting te werk te gaan, te meer, omdat het gerucht liep, dat de koning niet ongenegen was, om den wensch van Bern's regering te voldoen.

Terwijl dit voorviel bleven de martelaren aanhouden in bidden en roepen tot den Heere. Daarom vreesden zij hunne vijanden, die hen schrik wilden aanjagen, niet. Ook bleef de onvermoede Leyner hunne belangen behartigen. Onder anderen diende hij, in gemeenschap met andere Zwitsersche kooplieden een door hen allen gesteund protest tegen de behandeling der martelaren bij den schout in. Hadde het dus van menschen afgehangen, de gevangenen waren vrijgelaten. Nu echter wilde God het anders, want hij zou zich verheerlijken in den dood deser getrouwe getuigen van Jezus Christus.

Het was den 16den Mei van het jaar 1553. Omstreeks negen uur werden de 5 vrienden van Lyon, nadat hun hun doodvonnis was voorgelezen volgens hetwelk zij naar de plaats des Ferreaux gebracht, en er levend verbrand zouden worden, gevoerd naar een plek, waar de misdadigers gewoon waren hunnen straflijf af te wachten. Tot 2 uur bleven zij er, terwijl zij baden en zongen. Op genoemd uur deden de beulen hen, gekleed in aschgrauwe kleederen en met touwen gebonden, naar de strafplaats uitleiden.

Toen zij op een wagen gezeten waren, lieven zij Psalm 9 aan. Wel werden zij verhindert dat liet tot het einde toe te zingen, doch zij hielden niet op God te loven en te prijzen en de schare, die hen begeleidde verscheidene Schriftuurplaatsen uit te leggen. O. a. toen zij over de Groenmarkt gingen sprak een der vijf het volk aldus toe: „De God des vredes, die den grooten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments, uit de dooden heeft wedergebracht, namelijk onzen Heere Jezus Christus, die volmaakte u in alle goede werken, opdat gij zijnen wil moogt doen."

Voorts zeiden zij de Artikelen des geloofs, ieder op zijn beurt een artikel, op. Toen zij kwamen aan de woorden: „Ontvangen van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria", spraken zij zoo luid, dat al het volk hen kon hooren. Dit deden zij om de bewering hunner vijanden te loochenen, die deze heerlijkheid waarheid verwierpen.

De gerechtsdienaren, die hen dreigden, dat zij zwijgen zouden vroegen zij, of zij hen wilde beletten hunnen God te prijzen.

Aan de strafplaats gekomen, beklommen eerst de beide jongsten de houtmijt, daarna de beide anderen, welke allen door den beul van hunne kleederen beroofd en aan den paal gebonden werden. Het laatste klot Martialis Alba het hout, waarop hij geruimen tijd knielde en den Heere bad. Toen vroeg hij of hij zijne broeders ten afscheid mocht kussen. Dit werd hem toegestaan. Daarop naderde hij ieder hunner, groette en kuste hen, zeggende „Adieu mijn broeder!" De vier anderen bogen ook voor elkaar en wenschten elkaar vaarwel. Toen werd ook Martialis Alba vastgebonden. Alle vijf waren nu te samen met eenen ketting vastgemaakt. Als de beul van den rechter het bevel ontving, om de martelaren zoo spoedig mogelijk te doden, bond hij ieder hunner een strik om den hals, welke hij alle aan een ander dik touw, dat over een schijf liep hechte, om ze als met een ruk te kunnen worgen.

Het gelaat der martelaren werd bestreken met vet; om hen heen lag azavel en stroo. De vlam ging op. De beul zou aan de strikken trekken, doch deze waren door het vuur reeds verzengd. Zij werden dus werkelijk levend verbrand. De laatste woorden, die men uit de vlammen hoorde, waren: „Goeden moed, broeders! goeden moed!" Toen stierven zij.

DE GAAY FORTMAN.